

EEN MAGAZINE OVER THUISONDERWIJS

NVvTO

Nederlandse Vereniging
voor Thuisonderwijs

Onderzoeken, cijfers
& echte verhalen

Wat zeggen de kinderen zelf?

Thuisonderwijs

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR THUISONDERWIJS
AL 25 JAAR THUIS IN LEREN

MEI 2026

Wat is thuisonderwijs?

Wetgeving, toekomst en onderzoek

OVER THUISONDERWIJS IN DE PRAKTIJK, ONDERZOEK, WETGEVING EN DE TOEKOMST VAN THUISONDERWIJS IN NEDERLAND.

Wat is thuisonderwijs?

Thuisonderwijs is een vorm van één-op-één onderwijs. Het is maatwerk: ouders* geven vanuit een nauwe betrokkenheid bij de leerervaring van hun kinderen vorm aan het leertraject en stellen het recht op onderwijs van de kinderen voorop. Ouders kiezen leermethoden die aansluiten bij hun kind(eren) en zoeken actief naar verrijkende leerlocaties.

THUISONDERWIJS GEZINNEN STAAN (WONEN, WERKEN EN LEREN) MIDDENIN DE PLURIFORME NEDERLANDSE SAMENLEVING.

Wat zegt onderzoek?

Onderzoek in binnen- en buitenland laat zien dat thuisonderwijskinderen veelal goed onderwijs ontvangen. Onderwijs dat bijdraagt aan een goede cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling, en leidt tot doorstroom naar vervolgonderwijs en goed functioneren in de maatschappij. Zo blijkt ook uit het werk van onderzoeker Henk Blok (p. 22).

Dat (t)huisonderwijs een kans kan zijn voor het recht op onderwijs in Nederland onderschrijft onderwijsjurist Katinka Slump (p. 32).

Thuisonderwijzers

Er is niet één type thuisonderwijzer; het gaat om een relatief kleine, uiteenlopende groep mensen. Die diversiteit zien we terug in de interviews in dit magazine; zo zien we Tara die aan de kunstacademie studeert (p. 15), Mika die oldtimerrestaurateur wil worden (p. 25), Gijs die urenlang tennist (p. 8), Berend die inmiddels lucht- en ruimtevaarttechniek studeert (p. 23) en vele anderen.

Ouders die thuisonderwijs geven, zijn zelf ook leergierige en breed georiënteerde volwassenen. Velen van hen zijn lid van de Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs (p. 6) en sluiten zich aan bij thuisonderwijsclubjes. Dagelijks worden activiteiten georganiseerd: van biologie-excursies, wiskundeklasjes, literatuurstudies, tot bezoek aan musea en themakampen. Thuisonderwijzers weten elkaar te vinden, ze werken zelf én samen aan ontwikkeling en staan voor kwalitatief goed thuisonderwijs.

Thuisonderwijs wereldwijd

In vele andere landen is thuisonderwijs een erkende en gewaardeerde vorm van onderwijs. Opmerkelijk is dat in een ontwikkeld land als Nederland, thuisonderwijs formeel niet bestaat en daarmee nog geen plek heeft in het pluriforme onderwijslandschap. Jurist Joke Sperling deed onderzoek en schrijft over hoe thuisonderwijs verder is geregeld in Europa (p. 18).

THUISONDERWIJS IN DE PRAKTIJK

Thuisonderwijspensioen

EVA (ONDERNEMER) IS MET THUISONDERWIJSPENSIOEN. NA ZESTIEN JAAR ZIT HAAR TAAK EROP: FIENE (18) STUDEERT BIOLOGIE IN LEIDEN EN BEREND (20) STUDEERT LUCHT- EN RUIMTEVAARTTECHNIEK IN DELFT.

Thuisonderwijs helemaal loslaten doet Eva niet. Ze gebruikt haar ervaring voor het ontwikkelen van onderwijsmateriaal voor andere thuisonderwijzers. Samen met haar kinderen blikt ze terug op hun ervaringen en de overstap naar de universiteit.

Het begin

‘Wat een goed idee eigenlijk,’ was de reactie van Eva toen ze een thuisonderwijsgezin leerde kennen. Berend was vier en Eva startte haar onderzoek naar passend onderwijs. Ze las diverse boeken en websites en volgde Amerikaanse fora over homeschooling.

Over die eerste jaren vertelt Berend: ‘We deden veel dingen die ons leuk en interessant leken. We gingen vaak naar de dierentuin en speelden buiten met kinderen uit de straat.’ Hij speelde ook Minecraft, vaak met andere kinderen via Skype. Drie keer in de week ging hij naar hockey. Fiene zat daarnaast op dans, toneel, scouting en snorkelen en ‘ik was bijna iedere dag met de buurmeisjes dingen aan het doen, zoals smurfensnot maken.’

Als gezin zochten ze ook andere thuisonderwijsgezinnen op, bijvoorbeeld bij samenkomsten door het hele land, op diverse kampen en kampeervakanties op Terschelling. Toen leeftijdgenoten naar de middelbare school gingen, veranderde er veel. Fiene: ‘Dat was voor ons heel gek. Ze kwamen letterlijk van de één op de andere dag niet meer buiten spelen.’ Eva was hier al op voorbereid. Ze wist dat deze fase belangrijk zou zijn voor hun sociale ontwikkeling.

Toen Berend 11 was en Fiene 9 begon Eva dan ook met het organiseren van thuisonderwijsactiviteiten, zoals uitjes naar musea en de Science Club. ‘Met groepjes kinderen van dezelfde leeftijd voerden ze experimenten uit en deden ze veldonderzoek.’

Richting kiezen

Berend ontdekte al jong zijn passie voor ruimtevaart: ‘Toen ik heel jong was heb ik al met mijn opa waterraketten gelanceerd.’ Later zocht Eva wiskundeopdrachten die op ruimtevaart betrekking hadden. Ook volgde Berend diverse online cursussen.

Een daarvan ging over lucht- en ruimtevaarttechniek: ‘Toen heb ik besloten dat ik dat ook wilde gaan studeren.’ Voor een universitaire studie had hij een vwo-diploma nodig. Dat was het startsein, op zijn dertiende, om zich voor te gaan bereiden op staatsexamens.

De overgang ging best geleidelijk. Ze begonnen met biologie. Met de Science Club en wiskundelessen hadden ze al geleerd om wat meer met werkbladen te werken. Het eerste jaar was nog wel zoeken naar de beste aanpak. Ze probeerden verschillende lesmethoden uit. In hun lesweek kwam meer structuur met vaste tijdblokjes om aan de examenstof te werken. Eva liet de leerstof ook als kapstok terugkomen in de biologieclub waar Fiene en andere kinderen aan meededen. Op zijn vijftiende haalde Berend zijn eerste staatsexamens. De jaren daarna deed hij elk jaar een paar examens.

Onderzoek in Nederland

Beeld van thuisonderwijs als onderwijsvorm

HENK BLOK DEED ALS ONDERWIJS- ONDERZOEKER ONDERZOEK NAAR THUISONDERWIJS EN PUBLICEEERDE VERSCHILLENDE ARTIKELEN.

Nederlands onderzoek naar thuisonderwijs

In 2008 liet het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap onderzoek uitvoeren naar leerlingen met een vrijstelling op grond van artikel 5 onder b Leerplichtwet ("richtingbezwaar").¹ Dit onderzoek is nog eens herhaald en verbreed in 2010.² Deze onderzoeken laten een positief beeld zien van thuisonderwijs als onderwijsvorm.

Conclusies van het onderzoek

Alle onderzochte kinderen kregen vervangend onderwijs. In veruit de meeste gevallen werd dat onderwijs door (een van de) ouders verzorgd, in overige gevallen werden andere wegen gevonden door bijvoorbeeld een privéleraar in de arm te nemen.

Het onderwijs dat deze leerlingen krijgen is van vergelijkbare kwaliteit als op scholen gevonden wordt: leerlingen stroomden succesvol de maatschappij in. De inhoud van het onderwijs week eveneens weinig af van schoolonderwijs, hoewel de vorm sterk kon verschillen. Er was vaak veel meer ruimte voor informele vormen van leren, er was een grotere variëteit aan leermiddelen en meer ruimte voor initiatieven van het kind. Waar de inhoud afweek was dat veelal doordat ouders extra's aanboden zoals extra/andere vreemde talen, technische vaardigheden en religieus onderwijs.

Ouders gaven in bijna alle gevallen aan de sociale, emotionele en maatschappelijke ontwikkeling van hun kind (erg) belangrijk te vinden en besteedden hier bewust aandacht aan.

Uitstroom uit thuisonderwijs

In de onderzochte gevallen waarin het kind was uitgestroomd uit thuisonderwijs keken de ouders over het algemeen positief terug op die overgang. Kinderen en jongeren hebben zich zonder noemenswaardige aanpassingsproblemen verder kunnen ontwikkelen op hun nieuwe plaats.

Uitstroom gebeurde overal naar toe: basisonderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en universiteit. In enkele gevallen was de jongere zelfstandig ondernemer geworden of in loondienst gegaan.

Over de auteur van dit artikel

Henk Blok is vanaf 1976 werkzaam geweest als onderwijsonderzoeker. Daarnaast heeft hij een tiental jaren gewerkt als leraar basisonderwijs. Hij publiceerde regelmatig over thuisonderwijs.

Voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verrichtte hij onderzoek naar de positie van jongeren die vanwege een richtingbezwaar niet naar school gingen (zie bronvermelding hieronder).

In 2011 publiceerde hij samen met Sjoerd Karsten een overzichtsartikel over toezicht op thuisonderwijs in Europa.³ In 2014 nam hij het initiatief tot oprichting van de Stichting Keurmerk Thuisonderwijs.

1. H. Blok en S. Karsten (2008), Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaar, Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

2. H. Blok, B. Triesscheijn en S. Karsten (2010), Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaar; aanvullend onderzoek, Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

3. H. Blok en S. Karsten (2011), Inspection of Home Education in European Countries, European Journal of Education, Vol. 46, No. 1, Part II, p. 138-152.

Scan de QR-code op **pagina 5** voor deze en meer onderzoeken over thuisonderwijs.

THUISONDERWIJS IN DE PRAKTIJK

Nieuwsgierigheid

ROOS IS ORTHOPEDAGOOG, TOM IS TANDARTS. HUN DRIE KINDEREN OLIVIER (14), GIJS (12) EN SARE (9) KRIJGEN THUISONDERWIJS. ROOS VERTELT.

Wat betekent thuisonderwijs geven voor jou?

‘Onze kinderen hebben nooit op school gezeten. Wij geven dus inmiddels al ruim 10 jaar thuisonderwijs.

Thuisonderwijs draait bij ons vooral om de ontwikkeling van de kinderen: wie ben je, waar liggen jouw interesses en kwaliteiten, waarin wil je je ontwikkelen en wat heb je daarvoor nodig? Ik geloof dat goed onderwijs het beste uit kinderen naar boven haalt en hun nieuwsgierigheid, creativiteit en leergierigheid stimuleert.

Voor ons betekent dat ook dat mijn kinderen niet alle drie hetzelfde leren, omdat ze verschillende interesses hebben. Hun ontwikkeling ondersteunen we met belangrijke vaardigheden zoals rekenen, schrijven, lezen, bewegen en communicatieve vaardigheden.’

Hoe ziet thuisonderwijs er bij jullie uit?

‘Mijn oudste zoon Olivier heeft veel interesse in het maken van films, hiervoor volgde hij verschillende Adobe-cursussen. Op dit moment is hij druk bezig met freerunning; hij is in opleiding tot assistent-trainer bij zijn freerunschool. Daarnaast doet hij een DJ-cursus en houdt hij erg van skateboarden.

Gijs wil zijn leven graag wijden aan tennis. Hij begon op zijn vijfde en tennist nu ongeveer 20 uur per week. Hij heeft leren lezen door heel veel boeken over tennis te lezen. Naast tennis houdt hij enorm van lezen, skateboarden en drumt hij sinds kort.

Sare is vooral nog heel erg veel aan het spelen, het liefst met haar vriendinnen (sommigen krijgen ook thuisonderwijs, anderen gaan naar school). Ze knutselt heel erg veel, zit op drumles, viltles en freerunning. Ze leest graag en ze wil graag kleding leren maken, leren pottenbakken en veel musea bezoeken.’

Hoe ziet jullie week er uit?

‘Onze week wordt ingevuld door een heleboel clubjes en afspraken met vrienden. Daarnaast werken we aan verschillende schoolvakken, vaak samen met andere thuisonderwijzers.

Voor de schoolvakken gebruiken we gewone schoolboeken, aangevuld met tal van documentaires, musea, lessen van experts en levende boeken (verhalende boeken die kennis overbrengen door rijke taal en betekenisvolle ideeën).

Vaak werken we projectmatig en naar aanleiding van vragen van de kinderen. Een vraag als: ‘Wie was Socrates eigenlijk?’ kan bijvoorbeeld uitgroeien tot een volledig project over Socrates, waarin verschillende vakgebieden aan bod komen.’

‘Leren kan overal. Bijvoorbeeld in een museum of les met activiteiten, de bieb, online bij filosofieles of in de moestuin van mijn papa en mama.’

thuisonderwijskind - 7 jaar